

razumništvo na Kranjskem, naj začne nekoliko požrtvovalneje delovati, za našo prevažno šolsko družbo. Ne bodite mlačni, gospoda, v tem prevažnem narodnem delu, kajti Vaša sveta dolžnost je, da skrbite za narodni obstanek Slovencev ob jezikovnih mejah. Vedite, da za potujčenim delom Koroškega in Primorskega pride na vrsto dežela Kranjska !!

In s tem bodi konec našemu opominjanju! Vender pa moramo naposled še izjaviti, da s svojim člankom nismo mislili morebiti na glavni družbeni odbor, kateremu bi imeli kaj očitati! Ne! Družbeni odbor častno, vestno in požrtvovalno vrši svojo vzvišeno nalogo. Vsa čast in hvala mu!

Politični pregled.

Domače dežele.

Dne 26. oktobra je storil obljubo novoizvoljeni poslanec Erwin Auersperg, naslednik barona Tauffererja. Ta dan je bil na vrsti naslov „javno varstvo“. Slavik je povdarjal, da niso v postavi utemeljena posebna policijska vodstva za Dunaj, Prago in Primorsko. Doktor Roser se je pritoževal o potepuhih in ciganih, kateri prizadevajo veliko sitnosti in škode mirnemu prebivalstvu. Nasvetoval je, naj se taki ljudje pošljejo v Bosno in Hercegovino ter naj se tam porabijo pri javnih stavbah. Tožil je tudi glede mnogih nesreč, ki se dogajajo pri večih stavbah. Gleda se le nato, da se pred nego mogoče dovrši stavba, za varnost delavcev se pa malo kdo zmeni.

Baron Morsey je pa povedal čudne reči o javni nevarnosti v radgonskem okraji. Roparji so tam izvrstno organizirani. V teku jednega samega leta dogodilo se je nad 50 roparskih napadov. Ne dolgo od tega sta poslanca Forregger in Sürgh izročila v zbornici posebno interpelacijo, ali od takrat bilo je vlomljeno uže petkrat, ne da bi prišli zločincem na sled. Doktor Trojan je pa spet ponavljal, da vlada na Češkem velika razburjenost, ker napadajo Nemci v mestih Čehe, kjer so v manjšini.

Pri naslovu „cestne in vodne stavbe“ govorili so razni poslanci, se ve, da vsak o potrebščinah svojega volilnega okraja. Tudi goriški poslanec dr. Gregorčič se je pritoževal o slabem stanju cest na Tolminskem, posebno onih med Tolminom in Kobaridom, in pa po idrijski dolini, katero bode vlada baje prevzela v državno upravo, katerej pa še mnogo manka, predno bo zadostovala zahtevam iz strateškega stališča, iz katerega se jej daja posebna važnost. Zahteval je od vlade, da ustanovi v Tolminu stavbinsko ekspozituro, ker bode na tak način tehniškemu osebju laže nadzorovati delo in ceste iz bližine nego pa iz take oddaljenosti kakor dozdej. Govoril je o tej točki tudi češki poslanec Kaftan, ter tožil, da se v tem pogledu za Češko premalo stori, posebno če se premisli, da plača Češka 99 milijonov goldinarjev davka.

Poljak Rotovski je pa vladi priporočal, da bi posnemala druge države ter vzela na posodo kakih 500 mi-

lijonov gld., ter ž njimi izvršila vse vodne stavbe, vravanje voda in ošusenje močvirjev.

Poslanec baron Rolsberg je stavil oziraje se nato, da napravljajo miši in škodljivi mrčesi na polji šlezijskim kmetom veliko škode, samostalen predlog, da se kmetom postavno zaukaže uničevati te škodljivke. Zbornica je po dokončani razpravi o vodnih in cestnih stavbah pritrdila tej resoluciji, ter jo priporočila vladi, da ukrene glede nje potrebne korake.

Vsprejel se je pa ob enem tudi dostavek poslanca Barwinskega, da se ne omejuje vlada samo na Šlezijo, ampak da raztegne dotične ukrepe tudi na druge kronovine. — V tej seji, to je dne 30. oktobra, prišel je na vrsto tudi Foregger-jev predlog glede premembe tiskovnega zakona. Dr. Foregger zahteva, da se odpravi časnikarski kolek, dovoli prosta kolportaza ter prevstroji objektivno postopanje. Dr. Forreger porabil je to priliko, da je po svoje grajal pisavo protisemitskih časopisov, ter jo imenoval nedostojno.

Poslanec Hofman se sicer strinja po načelih s predgovornikom. On nasvetuje celo, da bi vzela država v svoje roke inserate. To bi po njegovem mnenju v marsikaterem oziru bilo koristno. Odstranili bi se vmazani in pohujšljivi inserati, kojih so posebno dunajski časopisi polni, a vlada bi dobila lepih dohodkov, kateri bi jej omogočili odpraviti kolek. S tem Hofman-ovim predlogom pa niso kaj zadovoljni dunajski časnikarji, kajti izgubili bi posebno veliki časniki ogromne dohodke, katere jim danes donajajo inserati.

Pri nadaljevanju posvetovanja o tem prodlogu dne 31. oktobra govoril je prvi češki poslanec Pacak ter povdarjal veliki pomen časnikarstva, zahtevajoč zanj kolikor mogočo veliko svobodo. Rekel je, da se mladočeški poslanci vjemajo z Foregger-jevim predlogom, a zraven tega zahtevajo še, da se odpravi kavcija in uradna cenzura. Za njim govoril je doktor Lueger. Razumi se, da ni ostal nič dolžan dr. Forregger-ju zaradi napadov na protisemitsko časopisje. Govornik priznava sicer potrebo premembe tiskovnega zakona, a ima jako malo upanja, da bi prišlo do tega, ker posebno vladi sedanji zakon ugaja. Sicer se pa ne ve, jeli ima vlada večji vpliv na časnikarstvo, ali časnikarstvo na vlado. Tako omeni govornik urednika „Sonn- und Montags-Zeitung“ Scharfa, ki je baje jako dober prijatelj grofa Taaffe-ja. Pa tudi dunajski namestnik, pravi Lueger, si šteje v posebno čast, da je sodelovalec „Tagblatt-a“. Ko je bral nekatere odlomke iz konfiskovanih časopisov, hotel mu je podpredsednik Chlumecky to zabraniti, češ, da se ne smejo brati v državnem zboru konfiskovani članki. Ali Lueger mu je med odobrovanjem zbornice odgovoril, da je ravno državni zbor mesto, na katerem se ima odločno obsojati neopravičeni konfiskacije.

Dne 9. t. m. je otvoril minister za vnanje reči Kalnoky avstrijsko delegacijo. Za predsednika je bil izvoljen knez Schönburg. V svojem nagovoru je izbrani predsednik povdarjal, da je evropski mir zagotovljen. Hvalil je deto-

vanje vlade za ohranjenje miru. Mir je pa potreben ne le samo med državami, ampak tudi v notranjem; to zahtevajo sedanje narodne, socialne in politične zmešnjave. Končal je svoj govor z vsklikom „Hoch“ na cesarja.

Iz skupnega proračuna, ki se je predložil za leto 1892. delegacijam, posnamemo tole: Skupne potrebščine znašajo 139,142.886 gld. Po odbitku pokritja v znesku 2,673.508 gld. in carinskih preostankov v znesku 40,155.180 gld., znaša čista potrebščina 96,314.198 gld., na tak način 3,802.459 gld. več nego lani. Za Hercegovino in Bosno znaša izredna čista potrebščina 4,135.000 gld. h katerej naj se prišteje naknadni kredit za leto 1891. v znesku 1,904.818 gld. Za vojsko se bode potrebovalo 119,265.266 gld., to je za 4,320.828 gld. več, nego minulo leto. Porabil se bode ta večji znesek za napravo konserv za vojake, za izboljšanje in razširjenje bark v Galiciji, za pomnoženje poročnikov za 225, pa za popolnjenje 14 baterijskih divizij. Donašati mora k tem potrebščinam naša državna polovica 70 %, ogrska pa 30 %, kar pa čisto nič ne ovira, da nista le minister za vnanje reči in pa skupni finančni minister Madjara, marveč zahteva se še, da mora biti Madjar tudi sekcijski načelnik v ministerstvu za vnanje reči — kar se bode tudi zgodilo, kakor je obljubil minister Kállay — odgovorjaje na interpelacijo Beöthyjevo. Ogrska delegacija si je izbrala za predsednika grofa Frana Zichy-ja.

Dne 11. t. m. je vzprejel cesar delegacije.

Na nagovore obeh delegacijskih predsednikov je rekel cesar, da živi zdaj Avstro-Ogrska v prijateljskih razmerah z vsemi državami ter da vlada popolno sporazumljenje z zaveznikom za vzdržanje miru. Sicer pa, da niso še odstranjene nevarnosti političnemu položaju v Evropi. Tudi oboroževanja se še vedno nadaljujejo. Vender je pa upati da se bode vsled splošne potrebe miru konečno dosegel mirovni namen. Vlada je omejila proračun za vojsko in mornarico na najnujnejše potrebe. Tudi Bosna in Hercegovina vedno napreduje. Knez Schönburg, predsednik avstrijske delegacije, je poudarjal v svojem nagovoru, da so delegati pripravljene skrbeti zato, da se ohrani moč države, oni bodo dovolili potrebno, ozirali se bodo pa tudi na to kolikor bodo zamogli narodi žrtvovati. Evropskim narodom je ohranjenje miru jako potrebno, glede na velike iznajdbe, vsled katerih se bode razvijala obrtnija, trgovina in kmetijstvo v vseh državah. Predsednik ogrske delegacije je izrazil zadovoljstvo, da se niso povejšala mednarodna nasprotja od zadnjega zborovanja delegacij. Konstatuje, da je vpliv socialnih težav na splošne odnose držav velik. Izraža tudi veselje nad ponovljeno zvezo z Nemčijo in Italijo. Najbolje jamstvo za mir je pa to, da je naša država vedno popolnoma pripravljena za vojsko. Ogrska delegacija je pripravljena vse potrebno dovoliti za brambeno moč države, ne da bi se rušilo finančno ravnotežje, ki se je v zadnjih letih doseglo.

Ogrska. — Novi ogrski primas Vaszary rekel je v svojem govoru, pri obedu, ki je bil prirejen tisti dan

ko je slovesno prisegel, da bode vedno pokoren papežu, udan kralju in vladi. Iz samostana Martinsberškega ne bode prinesel v svojo novo stolico nič drugega, nego kar je nad samostanskimi vrati s kratko besedo zapisano, namreč: „mir“.

V Budapešti se bode na vseučilišči osnovala stolica za hrvaški jezik, tako se je izrazil naučni minister v eni zadnjih sej ogrskega parlamenta.

Poslanec Gjurković je zahteval od finančne ogrske uprave, da osnuje na Hrvaškem še eno finančno ravnateljstvo. Finančni minister Weckerle je pa odgovoril, da se protivi taki osnovi uže zaradi tega, ker ni na Hrvaškem sposobnih strokovnih močij in pa, ker se hrvaški uradniki stalno ne naseljujejo radi zunaj Zagreba. Da ni tako govorjenje laskovo za Hrvate, nam ni treba še posebej poudarjati. Nam se niti dostojno ne zdi.

Vnanje države.

V Rimu je bil te dni obdržavan mejnarodni mirovni kongres, katerega se je udeležilo mnogo zastopnikov raznih evropskih držav. Da bi bil ta kongres kake posebne važnosti — ne veruje nobeden.

V Bolgariji se boje bolgarskih emigrantov, ki so nastanjeni na Drinopolji. Bolgarska vlada zahteva namreč od Drinopoljske oblasti, da jih strogo nadzoruje ali pa odstrani. Tam se vedno nekaj kuha.

Ruski minister za vnanje reči odpotuje baje te dni v Pariz.

Nemška. — Nemškim listom se poroča iz Peterburga, da je bilo uže vse pripravljeno, da pride ruski car v Berolin. Grof Šuvalov, ruski poslanik v Berolinu, je bil o tem popolnoma prepričan ter tudi ruski minister za vnanje reči pl. Giers prišel je iz Italije v Wiesbaden nalašč za to, da bo v bližini Berolina, ako bi ga potreboval car. A v zadnjem trenutku odločil je car iz lastne inicijative, da ne gre v Berolin, kar je celo ruske kroge jako osupnilo.

Angleška. — Pri banketih, katere prireja lord-major se navadno oglašja Salisbury, angleški ministerski predsednik, da pove svetu o angleških političnih razmerah, kar se njemu poljubi. Tako se je zgodilo tudi te dni. Z irsko politiko je Salisbury zadovoljen, ravno tako z odnošaji v Egiptu. Angleško politično obnebeje jasno, na njem ni nobenega niti najmanjšega oblačka. Torielli je trdil, da je prijateljstvo med Angleško in Italijo — velikega pomene za evropski mir.

V Braziliji so se začeli ponavljati nemeri.

Narodno gospodarstvo.

Trgovska in obrtniška zbornica.

(Dalje.)

c.) sestoje samo iz redovnih znamenj ali razstavnih svetinj (tudi v zvezi z imeni ali tvrdkami) (trg. min. 12./2. 1891. l., št. 48.324 in 18./4. 191. l., št. 15.716);